

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2021.2.2.11>

NAZWY DRÓG W UKRAIŃSKICH DIALEKTACH ZAKARPACIA

Halyna Shkurko

*magister filologii, asystent Katedry Języka Ukraińskiego
Wydziału Filologicznego Państwowej Szkoły Wyższej „Użhorodzki Uniwersytet Narodowy”
(Użhorod, Ukraina)*

ORCID ID: 0000-0003-4872-3809

e-mail: galyna.shkurko@uzhnu.edu.ua

Adnotacja. Badanie mowy dialektalnej jest ważnym zadaniem współczesnego językoznawstwa, ponieważ dialekty zachowują szereg archaicznych cech, które nie są nieodłączne od języka literackiego. Ponadto dialekty odzwierciedlają transmisję na żywo w warunkach globalizacji. W artykule opisano nazwę komunikacji transportowej w ukraińskich dialektach Zakarpacia. Głównymi metodami badań są ekspedycyjne, opisowe, porównawczo-historyczne, strukturalne i językoznawcze. Na podstawie takich metod tradycyjnych dla językoznawstwa zebrano nomeny charakteryzujące drogę, podjęto próbę analizy tych nazw w aspekcie leksykalno-etymologicznym i słowotwórczym, prześledzono rozprzestrzenianie się na ukraińskim terytorium dialektalnym i w innych językach. Zebrane nazwy przyczyniają się do poszerzenia empirycznej podstawy ukraińskiego słownictwa dialektalnego, dają wgląd w zróżnicowanie strukturalne systemu dialektalnego, pokazują jedność ukraińskiego kontinuum dialektalnego.

Słowa kluczowe: słownictwo ukraińskie, słownictwo dialektalne, grupa leksykalno-semantyczna, fenomen, nazwy komunikacji transportowej, ścieżki komunikacji, ukraińskie dialekty Zakarpacia.

THE NAMES OF THE ROAD IN UKRAINIAN SUBDIALECTS OF TRANSCSRPATHIA

Halyna Shkurko

*Master of Philology,
Assistant at the Ukrainian Language Department
of the Faculty of Philology
Uzhhorod National University (Uzhhorod, Ukraine)*

ORCID ID: 0000-0003-4872-3809

e-mail: galyna.shkurko@uzhnu.edu.ua

Abstract. The study of dialectal speech is an important task of modern linguistics, as dialects retain some archaic features that are not common in a literary language. In addition, dialects reflect live speech in the context of globalization. The article describes the name of transport communications in the Ukrainian dialects of Transcarpathia. The main methods for the research are expeditionary, descriptive, comparative-historical, structural and linguistic-geographical. Based on such traditional methods for linguistics, nomen characterizing the road were collected. It was made an attempt to analyze these names in lexical-etymological and word-forming aspects. Their distribution within the Ukrainian dialect area and in other languages was traced. The collected names contribute to the expansion of the empirical base of the Ukrainian dialect vocabulary, give an understanding of the structural differentiation of the dialect system, and show the unity of the Ukrainian dialect continuum.

Key words: Ukrainian vocabulary, dialect vocabulary, lexical-semantic group, nomen, names of transport communications, ways of communication, Ukrainian subdialects of Transcarpathia.

НАЗВИ ДОРОГИ В УКРАЇНСЬКИХ ГОВОРАХ ЗАКАРПАТТЯ

Галина Шкурко

*магістр філології,
асистент кафедри української мови
філологічного факультету*

Ужгородського національного університету (Ужгород, Україна)

ORCID ID: 0000-0003-4872-3809

e-mail: galyna.shkurko@uzhnu.edu.ua

Анотація. Дослідження діалектного мовлення є важливим завданням сучасної лінгвістики, позаяк діалекти зберігають низку архаїчних рис, що не притаманні літературній мові. До того ж діалекти відбивають живе мовлення в умовах глобалізації. У статті описано найменування транспортних комунікацій в українських говорах Закарпаття. Основними методами для дослідження є експедиційний, описовий, порівняльно-історичний, структурний та лінгвогеографічний. На основі таких традиційних для лінгвістики методів зібрано нomeni, що харак-

теризують дорогу, здійснено спробу аналізу цих назв у лексико-етимологічному та словотвірному аспектах, простежено поширення на українській діалектній території та в інших мовах. Зібрані назви сприяють розширенню емпіричної бази української діалектної лексики, дають розуміння структурної диференціації діалектної системи, показують єдність українського діалектного континууму.

Ключові слова: українська лексика, діалектна лексика, лексико-семантична група, номен, найменування транспортних комунікацій, шляхи сполучення, українські говори Закарпаття.

Вступ. Дослідження слов'янських мов базується на вивченні процесу їхнього розвитку, шляхів збагачення, тісних міжмовних зв'язків. Одним із джерел, що активно поповнює літературну мову, є діалект. У процесі дослідження діалекту як територіального різновиду мови можна простежити тісні зв'язки між мовними рівнями, явища, спільні для слов'янських мов. Аналіз діалектного мовлення за окремими тематичними і відтак лексико-семантичними групами дає розуміння діалекту як цілісної системи із сукупністю взаємопов'язаних елементів, які, системно розвиваючись, поповнюють літературну мову.

Тематична група транспортних комунікацій містить лексико-семантичну групу «назв дороги», що була в полі наукового дослідження З.М. Бичка, С.В. Антонюк, Т.В. Шевченко, С.В. Сірик, С.М. Лутави, М.В. Никончука, О.М. Никончука та ін., назви шляхів сполучення фрагментарно описані в дослідженнях географічних апелювативів (зокрема праці Т.В. Громко). Однак зафіксована лексика поки що не охоплює всього українського діалектного простору. Це зумовлює актуальність регіональних діалектологічних досліджень із цього питання.

Метою нашого дослідження є фіксація діалектних слів на позначення назв дороги в українських говорах Закарпаття, аналіз семантичних, лексико-етимологічних, словотвірних особливостей цих номенів, їхнє поширення на українській діалектній території.

Основна частина. Основним завданням для аналізу діалектної лексики є її якісний збір, що проводиться за допомогою експедиційного методу. Тільки запис живого мовлення за допомогою прийому інтерв'ювання чи фіксації зразків усного мовлення носіїв говірок дає можливість простежити семантичні особливості тематичної групи лексики. На основі цього методу нам вдалося простежити семантичні відмінності між назвами дороги в українських говорах Закарпаття та класифікувати види доріг за функцією, матеріалом, складом, характерними ознаками чи регіональними особливостями. Зважаючи на те, що ми здійснюємо семантичну, словотвірну характеристику назв доріг на сучасному етапі, за основу ми використовуємо описовий метод. Ми ставимо за завдання простежити поширення назв дороги в інших українських говорах та слов'янських чи неслов'янських мовах, порівнюючи зміни у семантиці. Для кращого розуміння формування слова використовуємо елементи порівняльно-історичного методу, оскільки залучаємо дані з пам'яток української мови, реконструюємо первинну форму тощо. Це дає нам можливість краще осмислити процес утворення назви. Не менш важливим є простеження поширення номена на українській діалектній території, тому лінгвогеографічний метод дає змогу показати ареал поширення слова. Такий всебічний аналіз дає нам можливість інтерпретувати лексико-семантичну групу «назви дороги» як структуру, що характеризується зв'язками між словами, пов'язана з іншими говорами української мови та іншими мовами.

Серед загальних назв дороги визначаємо номен *дорóга, дрáга, пум'*. Ці слова є гіперонімами до ряду видових назв. Назва *дорóга* т.с. є нормою сучасної української літературної мови, пор. *дорóга* т.с. (Словник української мови, т. 2, 1971: 378–379). Найменування поширене і в інших слов'янських мовах, пор. рос. *дорóга*, біл. *дарóга*, пол. *droga*, чес. *dráha* «вигін; дорога», словац. *dráha* «дорога», в.луж. *dróha, droha*, нижн.луж. *droga* т.с., болг. *дрáга* «спуск, спади́на, пологість», серб., хорв. *дрáга* «вузька затока; долина, ущелина; (ст.) дорога», словен. *drága* «рівчак, канава; западина, дорога» < псл. **dorga* «заглиблення, борозна, рівчак» (Етимологічний словник української мови, т. 2, 1985: 111–112). Слово *дрáга* вживається під впливом словацької мови, про що свідчить його поширення та фонетична будова. Назва *пум'*, крім закарп. ужан., борж. т.с. (Українські закарпатські говірки, 2004: 39, 40 та ін.), верхов. *put'* т.с. (Николаев, Толстая, 2001: 156; Українські закарпатські говірки, 2004: 129), марамор. *пумь* т.с. (Сабадош, 2008: 303), вживається і в інших говорах укр. мови, наприклад: лемк. *пум* «дорога, што йде» (Верхратський, 1902: 459), *put'*, *put* «назви для дороги» (Латга, 1991: № 323), *пум'* «назви для асфальтованої або викладеної з каміння дороги» (Ганудель, 2001: № 125), бойк. *put'* «дорога» (Rieger, т. 5, 1985: № 254). Слово *пум'* утворене від псл. **pōty* т.с. (Етимологічний словник української мови, т. 4, 2003: 642).

Дорогу без покриття у говорах Закарпаття йменують *пол'ова́ пум'*, *грунто́вана пум'*, *грунто́вий пум'*, *грунто́ва пум'*, *грунто́ва дорóга*, *грунто́ва дорóга*, *грунто́ўка*, *грунт'їўка*, *земл'ана́ дорóга*, *земл'анка*, *р'ін'ова дорóга*, *р'ін'оўка*, *улиц'а* (*у́лиц'а*), *вулиц'и*, *войён'а дорóга*, *войён'ка*, *ма́пова дорóга*. Цю семему представляють ряд складених назв, мотивованих загальноновживаними назвами *по́ле*, *грунт*, *земл'а*, *р'ін'*. Визначаємо й ряд універбів, наприклад: *грунто́ўка*, *грунт'їўка*, *земл'анка*, *р'ін'оўка*, *войён'ка*. Прагнення коротше висловити свою думку спричинило появу таких утворень, оскільки «засіб економії передачі інформації допомагає її швидкому сприйманню і запам'ятовуванню» (Думчак, 1998: 7). Номен *улиц'а* (*у́лиц'а*, *вулиц'и*) із загальноприйнятими значеннями, крім закарп. верхов. *ýlic'a* «улиця» (Николаев, Толстая, 2001: 193), поширений і в інших говорах, зокрема марамор. *улиц'а* «вулиця» (Горбач, 1997: 316), лемк. *улиця* т.с. (Пиртей, 2004: 312), бойк. *улиця* т.с. (Онишкевич, т. 2, 1984: 317), гуц. *улиц'и* т.с. (Піпаш, Галас, 2005: 201). Слово вживається унаслідок розширення значення загальноновживаного *вулиця* «обмежений двома рядами будинків простір для їзди та ходіння» (Словник української мови, т. 1, 1970: 785–786), *улиця* т.с. (Словник української мови, т. 10, 1979: 430); див. також *оулиця* у пам'ятках укр. мови (XIV–XV, Словник староукраїнської мови XIV–XV ст.,

т. 2, 1978: 475), *вулиця* (XVI–XVII, Історичний словник українського язика, 1930: 355). Первісно *улиця* < псл. **ulica*, демінутива від **ula* «порожнина» (Етимологічний словник української мови, т. 1, 1982: 439). Зважаючи на те, що *улиця* – полісемантичне слово, визначаємо такі значення: «дорога без покриття», «стежка», «простір надворі, куди можна вийти», «простір, на якому розміщені будинки» та ін. Двокомпонентне найменування *войєн:а дороба* містить означення, похідне від *в'їйна*, атрибутив *войєн:а* вживається внаслідок вторинної номінації; слово *мапова* – від *мапа*.

Семема «дорога у лісі, горах» представлена назвами *зак'їн* (*зак'їн*), *серпет'їна*, *волок*, *зворина*, *л'їсовий пунт'*, *ф'їриштак*, *барон'їнка*. Більшість цих назв утворена внаслідок афіксального словотворення (*серпет'їна* – від *серпантін* < франц. *serpentin* (від *serpent* «змія» < лат. *serpens* «той, що повзає») (Етимологічний словник української мови, т. 5, 2006: 221); *зворина* – від *звора*; *ф'їриштак* – від *ф'їра* «тип воза») та усичення основи (*зак'їн* (*зак'їн*) – від *закопати*; *волок* – від *волокти* (*волочити*) < псл. **velkti* «волокти, тягти» (Етимологічний словник української мови, т. 1, 1982: 420)). Атрибутив у складеній назві *л'їсовий пунт'* – від *л'їс* через місце пролягання дороги. Гадаємо, що назва *барон'їнка* – універб, мотивований іменником *баран*, зважаючи на територію поширення номена у гірській місцевості, пор. ще гуц. *барон'їнка* (*барон'їнка*) «лісова стежка» (Грицак, 2017: 123).

Дорогу, що пролягає через важкопрохідну місцевість, часто нерозчищену, завалену хмизом, гіллям, йменують *хащчовий пунт'*, *хащчова пунт'*, *хащчова дороба*, *хащчова*, *їорданка*, *копанка*, *заломлена дороба*, *к'їшка*, *пунч'ї*. Серед зазначених номенів активно вживаються складені назви, мотивовані словом *хаща*, *хащч* «густий, непрохідний ліс, чагарник» (Словник української мови, т. 11, 1980: 32). Номен *хащчова* утворений унаслідок субстантивзації прикметника. Лексема *їорданка* – універб, ймовірно, мотивований назвою свята Водохрестя. Слово *копанка*, крім закарп. марамор. *копанка* «дорога-просіка в лісі» (Дзедзелівський, 1960: № 211), вживається і в інших говорах української мови, пор. лемк. *копанка* «расчищенное под посев место в лесу, которое еще нельзя пахать, можно лишь конать» (Словарь української мови, т. 2, 1908: 280), бойк. «дорога, зроблена вручну» (Матіїв, 2013: 232), гуц. «гірська копана дорога» (Гуцульські говірки, 1997: 100), «прокопана лісова, польова стежка» (Піпаш, Галас, 2005: 83). Назва *копанка* утворена внаслідок універбації *копана пунт'*, виражає семантику результату дії. Атрибутив у складеній назві *заломлена дороба* мотивований дієсловом *заломлювати*, що характеризує зміну напрямку руху дорогою через неможливість обійти залишки гілля. Слово *к'їшка*, ймовірно, утворилося внаслідок вторинної номінації, пов'язаної з диференційною ознакою «вузьке місце для проходу». Назва *пунч'ї* вживається внаслідок перенесення значення за суміжністю: зарослі, ліс – дорога, що пролягає через цю територію. Із первинним значенням див. ще гуц. *пунч'ї* «пустиня; лісові зарослі» (Піпаш, Галас, 2005: 160), укр. літ. *пунча* «хащч» (Словник української мови, т. 8, 1977: 412–413), а також рос. *пунча*, біл. *пунча* «пустинне місце; лісові зарослі, ліс», пол. *puszcza* «дике місце, пустиня; великий ліс», чes. *roust'* «пустеля, глушина», словац. *pust'* «пустеля», болг. *пуцинак* «пустище; пустир», словен. *pušča* «дика місцевість, пустка» < псл. **pustja* (від **pust* «дикий, пустий») (Етимологічний словник української мови, т. 4, 2003: 646).

Номенами *зab'їй*, *плай* називають дорогу, що веде у гори або на полонину. Назва *зab'їй* у сучасній українській літературній мові вживається зі спеціалізованим значенням, пор. *зab'їй* «кінець гірничого виробітку, місце роботи шахтаря, яке постійно пересувається» (Словник української мови, т. 3, 1972: 22–23). Це утворення від *зabивати* шляхом усичення основи та суфіксації, характеризує штучно створений тип транспортної комунікації, зокрема прокладеної через гори. Слово *плай*, крім закарп. *плай* «гірська стежка; дорога в горах» (Українські закарпатські говірки, 2004: 382), поширене в інших говорах, пор. бойк. *plaj* «ścieżka w lesie, na połoninie, droga w górach» (Rieger, т. 5, 1985: № 246), *плай* «рівна місцевість у горах» (Матіїв, 2013: 352), гуц. «горная тропинка» (Словарь української мови, т. 3, 1909: 191), «гірська стежка; дорога в горах» (Гуцульські говірки, 1997: 150), «широка гірська стежка, якою худоба йде на полонину» (Ястремська, 2008: 321). Номен поширений і в інших слов'янських мовах, пор. пол. *plaj*, словац. *plaj* «стежка» та ін.; запозичено від рум. *plai* «полонина, плоскогір'я» (Етимологічний словник української мови, т. 4, 2003: 423). Має місце перенесення первісного значення запозиченого слова за суміжністю: полонина – дорога, що веде на полонину.

Семему «дорога без покриття, якою їздять вози» представляють назви *дороба*, *воуков'їна*, *возова дороба*, *возова дороба*, *возовий пунт'*, *возова пунт'*, *возова пунт'*, *возова*, *возоўка*, *возуўка*, *возовина*, *возовиц'я*, *фурманец'*, *к'їн:а дороба*, *кун'с'кий пунт'*, *грав'їйова пунт'*, *итрега*, *итри́ка*. Лексема *воуков'їна* утворена, очевидно, внаслідок суфіксації *воуков'їй*, пор. укр. діал. *вовков'їна* «волчья яма» (Словарь української мови, т. 1, 1907: 245). Атрибутиви *возова*, *возова*, *возовий* мотивовані словом *в'їз*. Номен *возова* – наслідок субстантивзації прикметника. Дериват *возоўка* (*возуўка*) утворений від *возова дороба* внаслідок універбації. Найменування *возовиц'я*, крім закарп. марамор. *возовиц'я* «дорога, якою їздять возами» (Сабадох, 2008: 40), в інших говорах української мови вживається зі значенням часу або процесу перевезення снопів із поля, пор. бойк. *возовиц'я* (Онишкевич, т. 1, 1984: 140), гуц. *возовиц'я* (Гуцульські говірки, 1997: 40), *возовиц'ї* (Піпаш, Галас, 2005: 29), наддністр. *возовиц'я* (Шило, 2008: 79), наддніпр. *возовиц'я* (Словарь української мови, т. 1, 1907: 248), також укр. літ. *возовиц'я* т.с. (Словник української мови, т. 1, 1970: 725), а ще частини воза, пор. зах. поліс. *возовиц'я* «нижня дошка у возі» (Аркушин, т. 1, 2000: 69). Назви *возовина*, *возовиц'я* – суфіксальні утворення від *возовий*. Слово *фурманец'* – суфіксальне утворення від *фурман* «візник». Атрибутиви *к'їн:а*, *кун'с'кий* – від *к'їн* (*кун*); *грав'їйова* – від укр. літ. *грав'їй* «обкатані водою уламки гірських порід, що використовуються як будівельний матеріал» (Словник української мови, т. 2, 1971: 152), називає дорогу за складом. Назви *итрега*, *итри́ка* (див. ще закарп. *итрега* «залізниця») (Українські закарпатські говірки, 2004:

386)) вживаються внаслідок переосмислення нім. *Strecke* «відстань; ділянка залізниці, дистанція, траса» (ймовірно, через пол. *sztreka* «залізничне полотно», *streka* «дорога», чес., словац. (розм.) *štreka* т.с.) (Етимологічний словник української мови, т. 6, 2012: 481).

Дорогу зі штучним покриттям називають *пум'*, *цісар'ка*, *цісар'с'ка пум'*, *асфал'т*, *граці'ка*, *чиніник*, *коціка*, *коцкова пум'*, *бруківана дороба*, *бруківана пум'*, *кам'ін:а дороба*, *кам'ін:а пум'*, *орсат(к)* (*горсат(к)*), *флостерна дороба*, *флостер*, *плитаўка*, *асфал'тна дороба*, *машичний пум'*, *машичка*, *бутівана дороба*, *дринажівана дороба*. У більшості обстежених говірок спостерігаємо утворення опозиції *дороба* «дорога без покриття» – *пум'* «дорога зі штучним покриттям». Номеном *цісар'ка* та словосполученням *цісар'с'ка пум'* називають переважно центральну дорогу в місцевості, пор. лемк. *цісарка*, *цісар'с'ка драга* т.с. (Ганудель, 2001: № 125), *цісарка* «шосе; битий шлях державного значення» (Пиртей, 2004: 334), гуц. *цісарка*, *цісарска дороба* «гостинець, головний шлях» (Гуцульські говірки, 1997: 207). Атрибутив *цісар'с'ка* – від *цісар'* < псл. **cēsarъ* – від лат. *Caesar* (первісно власного імені, згодом – титулу) (Етимологічний словник української мови, т. 6, 2012: 260–261), *цісар'ка* – універб на основі семної ознаки «головний». Назва *асфал'т* (див. ще закарп. *асфал'т* т.с. (Дзендзелівський, 1960: № 212), *асфалт* (*асфал'т*) т.с. (Грицак, 2017: 72)) є акцентним варіантом українського літературного слова *асфальт* т.с. (Словник української мови, т. 1, 1970: 69). Номен *асфал'т* (пор. похідний атрибутив у складеній назві *асфал'тна дороба*) – від франц. *asphalte* т.с. < лат. *asphaltus* «гірська смола, асфальт» через нім. *Asphalt* «асфальт» чи слов'янські мови (Етимологічний словник української мови, т. 1, 1982: 94–95). Ареал номена *граці'ка* (див. також закарп. ужан. *граці'ка* (*граці'ков*) т.с. (Дзендзелівський, 1960: № 212)) поширюється у лемк. гов., пор. *граці'ка*, *hracka*, *hra[i]c'ka* т.с. (Латга, 1991: № 324; Ганудель, 2001: № 125), *hracka* «бита дорога, гостинець» (Leška, Šišková, Mušinka, 1998: 315). Це запозичення від словац. *hradská* «вибудована дорога», чес. діал. *hradská* «дорога, що веде до замку» (Муличак, 1977: 178). У західнослов'янських мовах слово *граці'ка* утворилося внаслідок універбації, оскільки словац. *hradská cesta* «cesta ot hradu k hradu» > *hradská* (Дзендзелівський, 1969: 151), до закарпатського говору слово запозичено вже після цього процесу. Назва *чиніник* (див. ще закарп. *чиніник* «столбовая дорога» (Словарь української мови, т. 4, 1909: 462), борж. *чиніник* т.с., «менша, вужча вимощена дорога від села до села», «менш важлива дорога, яку утримувало село» (Дзендзелівський, 1960: № 212)) поширена ще у гуц. гов., пор. *чиніник* «спеціально відведена земля, розпайована на багатьох власників; стовпова дорога, головний шлях» (Піпаш, Галас, 2005: 220). Це суфіксальне утворення від дієприкметника *чиніний* – від укр. літ. *чинити* «робити що-небудь, займатися чим-небудь, здійснювати щось» (Словник української мови, т. 11, 1980: 325–326). Лексема *коціка* і похідний атрибутив *коцкова* характеризують дорогу за матеріалом, із якого вона побудована, на основі метонімії. Такий тип дороги викладений бруківкою квадратної форми, пор. закарп. марамор. *коціка* «шестигранник з цукру, каменю, дерева і т.д.» (Сабадош, 2008: 152), гуц. *коціка* «шматок цукру» (Піпаш, Галас, 2005: 85). Первісно *коціка* – від угор. *koska* «кубик, клітка; жереб» чи словац. *koska* (від *kostka*) «куб; кістка (гральна)» (Етимологічний словник української мови, т. 3, 1989: 64). Складені назви *бруківана дороба*, *бруківана пум'* називають дорогу, вимощену камінням; поширені також у лемк. говірках, наприклад: *бруківана драга* т.с. (Ганудель, 2001: № 125). Атрибутив *бруківана* – від *бруківати* (від *брук* – через пол. *bruk* «міст» від нім. *Brugge* т.с. (Антонюк, 2009: 75)). Двокомпонентні сполуки *кам'ін:а дороба*, *кам'ін:а пум'* мотивовані словом *кам'ін'*. Назва *орсат(к)* (див. ще закарп. *орсат*, *оросат*, *арсат*, *горсат*, *гарсат* «бруківана, вимощена чи шосейна дорога» (Українські закарпатські говірки, 2004: 382), частк. ужан., борж., верхов. *orság* т.с. (Николаев, Толстая, 2001: 136), марамор., гуц. *орсат* (*оросат*) т.с. (Дзендзелівський, 1960: № 212)) відома ще у гуцульському говорі, пор. *орсат* «шосейна дорога», «державна дорога» (Піпаш, Галас, 2005: 128). Номен *горсат(к)* (див. ще закарп. марамор. *горсат* (*гарсат*) т.с. (Дзендзелівський, 1960: № 212; Сабадош, 2008: 51)) з'явився за допомогою протези [z]. Слова *орсат(к)*, *горсат(к)* – від угор. *országút* «велика дорога», «стовпова дорога» (Дзендзелівський, 1960: № 212). Лексема *флостер* (і похідний атрибутив у складеній назві *флостерна дороба*) (див. ще закарп. верхов. *флостер* т.с. (Дзендзелівський, 1960: № 212)) – від нім. *Pflaster* «бруківка» на основі метонімії. Номен *плитаўка* – суфіксальне утворення від *плита*. Дієприкметник *машичний* у складі двокомпонентного йменування *машичний пум'* – від *мастити*, ймовірно, через характеристику змащування шарів асфальту при укладанні. Універб *машичка* утворений від атрибутивного словосполучення *машичний пум'*. Подібно характеризують дорогу за специфікою її створення і складені назви *бутівана дороба*, *дринажівана дороба*; означення *бутівана* характеризує матеріал (пор. укр. літ. *бут* «будівельний камінь, що використовується головно для фундаменту» (Словник української мови, т. 1: 264)), *дринажівана* – спосіб підготовки ґрунту перед укладанням дороги (пор. укр. літ. *дренаж* «осушення ґрунту за допомогою системи траншей, підземних труб, каналів і каналів» (Словник української мови, т. 2, 1971: 411)).

Висновки. Лексико-семантична група «назви дороги» динамічно розвивається, поповнюється новими номенами, має словотвірні можливості для розвитку. Про це свідчить велика кількість похідних слів, утворених на основі назв праслов'янського походження та запозичень від інших мов, внаслідок семантичних модифікацій. Активно використовуються слова-універби. Також важливим є те, що носії, відчувачи брак слів у номінації назв перенесення вантажів, створюють велику кількість складених назв із метою точніше описати реалію, показати її диференційні ознаки, зокрема атрибутиви мотивовані ознаками (*пол'ова пум'*, *ґрунтована пум'*, *зем'яна дороба*), функціями (*возова дороба*), матеріалом комунікацій (*р'ін'ова дороба*, *грав'йова пум'*, *бруківана дороба*, *флостерна дороба*), їх характерними відмінностями (*цісар'с'ка пум'*, *кр'їжова драга*, *хрестова пум'*) тощо.

Список використаних джерел:

1. Антонюк С.В. Народні назви шляхів сполучення Ровенщини. *Українська мова*. 2009. № 3. С. 72–82.
2. Аркушин Г.Л. Словник західнополіських говірок: у 2 т. Луцьк: Вежа, 2000. Т. 1–2.
3. Верхратський І. Про говор галицьких лемків: Словарець. Львів, 1902. С. 388–489.
4. Ганудель З. Лінгвістичний атлас українських говорів Східної Словаччини: Назви будівництва і транспорту. Пряшів, 2001. Т. III. 216 с.
5. Горбач О. Мармароська говірка й діалектний словник села Поляни над р. Русковою (Румунія). *Горбач О. Зібрані статті*. Мюнхен, 1997. Т. VIII. С. 276–323.
6. Грицак М.А. Матеріали до Словника українських говірок Закарпатської області. НАН України, Інститут української мови. Київ: КММ, 2017. Вип. 1: А–Б. 376 с.
7. Гуцульські говірки: Короткий словник / відп. ред. Я. Закревська. Львів, 1997. 232 с.
8. Дзєндзелівський Й.О. Лінгвістичний атлас українських народних говорів Закарпатської області УРСР (України): Лексика. Ужгород, 1958–1993. Ч. I–III.
9. Дзєндзелівський Й.О. Українсько-західнослов'янські лексичні паралелі. Київ, 1969. 212 с.
10. Думчак І.М. Універбація в українській мові: автореф. дис.... канд. філол. наук: 10.02.01. Івано-Франківськ, 1998. 16 с.
11. Етимологічний словник української мови: у 7 т. Київ: Наукова думка, 1982–2012. Т. 1–6.
12. Історичний словник українського язика / за ред. Є. Тимченка. Харків; Київ, 1930–1932. Т. I. XXIV, 947 с.
13. Латта В. Атлас українських говорів Східної Словаччини / наук. і картограф. доопрацюв. та упор. З. Ганудель, І. Ріпка, М. Сополіга. Пряшів, 1991. 555 с.
14. Матіїв М.Д. Словник говірок центральної Бойківщини. Київ; Сімферополь: Ната, 2013. 602 с.
15. Муличак Ю. До питань лексики комунікації і традиційного транспорту в частині українських говірок Східної Словаччини. *Записки наукового товариства Культурного союзу українських трудящих у ЧССР*. Пряшів, 1977. № 4–5. С. 177–192.
16. Николаев С.Л., Толстая М.Н. Словарь карпатоукраинского торуньского говора с грамматическим очерком и образцами текстов. Москва, 2001. 232 с.
17. Онишкевич М.Й. Словник бойківських говірок: У 2 ч. Київ: Наукова думка, 1984. Ч. I–II.
18. Пиртей П.С. Короткий словник лемківських говірок. Івано-Франківськ: Сіверсія МВ, 2004. 364 с.
19. Піпаш Ю.О., Галас Б.К. Матеріали до словника гуцульських говірок (Косівська Поляна і Росішка Рахівського району Закарпатської області). Ужгород, 2005. 266 с.
20. Сабодош І.В. Словник закарпатської говірки села Сокирниця Хустського району. Ужгород: Ліра, 2008. 480 с.
21. Словарь української мови: у 4 т. / за ред. Б. Грінченка. Київ, 1958–1959. Т. 1–4.
22. Словник староукраїнської мови XIV–XV ст.: у 2 т. Київ, 1977–1978. Т. I–II.
23. Словник української мови: в 11 т. Київ: Наук. думка, 1970–1980. Т. I–XI.
24. Українські закарпатські говірки: Тексти / упор. та перед. О.Ф. Мигoliniць, О.Д. Пискач. Ужгород: Ліра, 2004. 400 с.
25. Шило Г. Наддністрянський регіональний словник. Львів; Нью-Йорк, 2008. 288 с.
26. Ястремська Т.О. Традиційне гуцульське пастухування. Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2008. 424 с.
27. Atlas gwar bojkowskich / pod kierunkiem J. Riegera. Wrocław; Warszawa; Kraków; Gdańsk; Łódź, 1980–1986. Т. I–VI.
28. Leška O., Šišková R., Mušinka M. Vyprávění z Podkarpatí: Ukrajinská nářečí východního Slovenska; Ukr. Akad. umění a věd v USA, Inc., Slovanský ústav AV ČR, Ústav ukrajinského jazyka AV Ukrajiny. New York; Praha; Kyjev: Euroslavica, 1998. 320 s.

References:

1. Antoniuk, S.V. (2009). *Narodni nazvy shliakhiv spoluchennia Rovenshchyny [Folk names of the ways of communication in Rivne region]*. *Ukrainska mova*. № 3. S. 72–82 [in Ukrainian].
2. Arkushyn, H.L. (2000). *Slovnnyk zakhidnopolijskykh hovirok [The dictionary of Western Polissya subdialects]: u 2 t. Luts'k: Vezha*. Т. 1–2 [in Ukrainian].
3. Verkhratskyi, I. (1902). *Pro hovor halatskykh lemkiw: Slovarets [About the dialect of the Galician Lemkos: Dictionary]*. Lviv. S. 388–489 [in Ukrainian].
4. Hanudel, Z. (2001). *Linhvistychnyi atlas ukrainskykh hovoriv Skhidnoi Slovachchyny: Nazvy budivnytstva i transportu [The linguistic atlas of Ukrainian dialects of Eastern Slovakia: Names of construction and transport]*. Priashiv. Т. III. 216 s. [in Ukrainian].
5. Horbach, O. (1997). *Marmaroska hovirka y dialektnyi slovnyk sela Poliany nad r. Ruskovoiu (Rumuniia) [Marmara subdialect and dialect dictionary of Polyany village on the river Ruskova (Romania)]*. *Horbach O. Zibrani statti*. Miunkhen. Т. VIII. S. 276–323 [in Ukrainian].
6. Hrytsak, M.A. (2017). *Materialy do Slovnnyka ukrainskykh hovirok Zakarpatskoi oblasti [Materials to the dictionary of the Ukrainian subdialects of the Transcarpathian region]*. NAN Ukrainy, Instytut ukraiskoi movy. Kyiv: KMM. Vyp. 1: A–B. 376 s. [in Ukrainian].
7. Hutsulski hovirky: Korotkyi slovnyk (1997) [The Hutsuls subdialects: The short dictionary] / vidp. red. Ya. Zakrevska. Lviv. 232 s. [in Ukrainian].
8. Dzendzelivskiy, Y.O. (1958–1993). *Linhvistychnyi atlas ukrainskykh narodnykh hovoriv Zakarpatskoi oblasti URSR (Ukraine): Leksyka [The linguistic atlas of Ukrainian folk dialects of the Transcarpathian region of the Ukrainian SSR (Ukraine): Vocabulary]*. Uzhhorod. Ch. I–III [in Ukrainian].

9. Dzendzelivskiyi, Y.O. (1969). Ukrainsko-zakhidnoslovianski leksychni paraleli [Ukrainian-West Slavic lexical parallels]. Kyiv. 212 s. [in Ukrainian].
10. Dumchak, I.M. (1998). Univerbatsiia v ukrainskii movi [Univerbation in Ukrainian language]: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.01. Ivano-Frankivsk. 16 s. [in Ukrainian].
11. Etymolohichnyi slovnyk ukrainskoi movy: u 7 t. (1982–2012) [The etymological dictionary of the Ukrainian language: in 7 volumes]. Kyiv: Naukova dumka. T. 1–6 [in Ukrainian].
12. Istorychnyi slovnyk ukrainskoho yazyka (1930–1932) [The historical dictionary of the Ukrainian language] / za red. Ye. Tymchenka. Kharkiv; Kyiv. T. I. XXIV, 947 s. [in Ukrainian].
13. Latta, V. (1991). Atlas ukrainskykh hovoriv Skhidnoi Slovachchyny [The atlas of Ukrainian dialects of Eastern Slovakia] / nauk. i kartohraf. doopratsiuv. ta upor. Z. Hanudel, I. Ripka, M. Sopolyha. Priashiv. 555 s. [in Ukrainian].
14. Matiiv, M.D. (2013). Slovnyk hovirok tsentralnoi Boikivshchyny [The dictionary of subdialects of the central Boykivshchyna]. Kyiv; Simferopol: Nata. 602 s. [in Ukrainian].
15. Mulychak, Yu. (1977). Do pytan leksyky komunikatsii i tradytsiinoho transportu v chastyni ukrainskykh hovirok Skhidnoi Slovachchyny [To the vocabulary of communication and traditional transport in the Ukrainian subdialects of Eastern Slovakia]. *Zapysky naukovohto tovarystva Kulturnoho soiuzu ukrainskykh trudiashchykh u ChSSR*. Priashiv. № 4–5. S. 177–192 [in Ukrainian].
16. Nikolaev, S.L., Tolstaia, M.N. (2001). Slovar karpatoukrainskogo torunskogo govora s grammaticheskim ocherkom i obraztcami tekstov [The dictionary of the Carpatho-Ukrainian Torun dialect with a grammatical essay and sample texts]. Moskva. 232 s. [in Russian].
17. Onyshkevych, M.I. (1984). Slovnyk boikivskykh hovirok: U 2 ch. [The dictionary of the Boykos subdialects]. Kyiv: Naukova dumka. Ch. I–II. [in Ukrainian].
18. Pyrtei, P.S. (2004). Korotkyi slovnyk lemkiivskykh hovirok [The short dictionary of Lemko subdialects]. Ivano-Frankivsk: Siversiia MV. 364 s. [in Ukrainian].
19. Pipash, Yu.O., Halas, B.K. (2005). Materialy do slovnyka hutsulskykh hovirok (Kosivska Poliana i Rosishka Rakhivskoho raionu Zakarpatskoi oblasti) [Materials to the dictionary of the Hutsuls subdialects (Kosivska Poliana and Rosishka of the Rakhiv district of the Transcarpathia)]. Uzhhorod. 266 s. [in Ukrainian].
20. Sabadosh, I.V. (2008). Slovnyk zakarpatskoi hovirky sela Sokyrnytsia Khustskoho raionu [The dictionary of the subdialect of Sokyrnucia village of the Khust district]. Uzhhorod: Lira. 480 s. [in Ukrainian].
21. Slovar ukrainskoi movy: u 4 t. (1958–1959) [The dictionary of the Ukrainian language: in 4 t.] / za red. B. Hrinchenka. Kyiv. T. 1–4 [in Ukrainian].
22. Slovnyk staroukrainskoi movy XIV–XV st.: u 2 t. (1977–1978) [The dictionary of the old Ukrainian language of the XIV–XV centuries: in 2 volumes]. Kyiv. T. I–II [in Ukrainian].
23. Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 t. (1970–1980) [The dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes]. Kyiv: Nauk. dumka. T. I–XI [in Ukrainian].
24. Ukrainski zakarpatski hovirky: Teksty (2004) [Ukrainian Transcarpathian subdialects: Texts] / upor. ta pered. O.F. Myholynets, O.D. Pyskach. Uzhhorod: Lira. 400 s. [in Ukrainian].
25. Shylo, H. (2008). Naddnistrianskyi regionalnyi slovnyk [The Transnistrian regional dictionary]. Lviv; Niu-York. 288 s. [in Ukrainian].
26. Yastremska, T.O. (2008). Tradytsiine hutsulske pastukhuvannia [Traditional Hutsul shepherding]. Lviv: Instytut ukrainoznavstva im. I. Krypiakevycha NAN Ukrainy. 424 s. [in Ukrainian].
27. Atlas gwar bojkowskich / pod kierunkiem J. Riegera. Wrocław; Warszawa; Kraków; Gdańsk; Łódź, 1980–1986. T. I–VI.
28. Leška O., Šišková R., Mušinka M. Vyprávění z Podkarpátí: Ukrajinská nářečí východního Slovenska; Ukr. Akad. umění a věd v USA, Inc., Slovanský ústav AV ČR, Ústav ukrajinského jazyka AV Ukrajiny. New York; Praha; Kyjev: Euroslavica, 1998. 320 s.